

Sayın Bay
Orhan Saik Gökyay
P.K. 91
Kadıköy

نذر مکتبہ نامی

9. XI. 1964

S E H İ R

7.Kasım.1964

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059 - 184/1

Sayın Orhan Saik Gökyay,

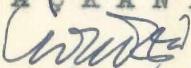
Son toplantımda karar verdiğimiz hususlarda Ankara'dan cevap aldım. Bu mektubumla "Orta Okul Öğrenci Sözlüğü Yarışması" na ait Sözleşme Suretini ekde sunuyorum ve ücret işinin de aşağıdaki şekilde olduğunu öğrendim :

Yönetmeliğe göre birden çok inceleyiciye verilecek ücret eserin telif ücretinin en çok % 15 i olabilir. 200 kelime bir saymaca sahife olduğuna ve her sahifeye 20.- lira telif ücreti ödenmesi gerektijine göre inceleyiciler arasında paylaştırılması gereken % 15 ücretin aşağı yukarı tutarı kitabın sahifelerine göre oradan hesaplanabilir.

Tespit ettiğimiz toplantı günü (5.Aralık.1964) yine size ayrıca hatırlatılacaktır.

Saygılarımlı sunarım.

Eki: 1 adet Ortaokul Öğrenci
Sözlüğü Yarışması.

Türk Dil Kurumu İkinci
BAŞKANI

Ord.Prof. İlhami CİVAOĞLU

ORTAOKUL ÖĞRENCİ SÖZLÜĞÜ YARIŞMASI

İlk ve ortaokul öğrencileri seviyesinde bir sözlüğün yazılması Türk Dil Kurumunca yarışmaya konmuştur:

Yarışma şartları aşağıdadır:

1- Sözlük, makine ile yazılmış üç kopye halinde ve baskiya hazır olarak 31.8.1964 gününe kadar Kurum'a teslim edilecektir.

2- Yönetim Kurulunca seçilmiş bir Yargıcılar Kurulu, gelen eserleri üç ay içinde inceledikten sonra eserlerin yeterliğini ve aşağıda gösterilen şartlara uygunluğunu belirleyecek, aranan değerde bulunanlar arasından birinciyi seçecektir. Yarışmaya katılan eserlerde aranan değer görülmemezse Kurum ödül vermek zorunda değildir.

3- Birinciliği kazanan eser Türk Dil Kurumu'nun Özel yönetimliğinde belirtilen usullere ve ölçülere göre telif ücreti ödenerek satın alınacak, bundan başka müellife 2500 lira ödül verilecektir.

4- Yarışmaya konan öğrenci sözlüğünde aşağıdaki nitelikler aranacaktır:

A) Hazırlanacak sözlük ilk ve ortaokul öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olacaktır.

B) Sözcük kadrosunu tayinde ilk ve ortaokul öğrencilerinin söz hazinesi esas tutulacak, sözcük sayısı 15-20 bin arasında olacaktır.

C) Sözcüklerin açıklanmasında aşağıdaki ilkeler gözönüne alınacaktır:

a) Sözcüklerin karşılığı verilirken, öğrencilerin seviyelerine uygun ve elden geldiği ölçüde somut bir anlatım yolu tutulacaktır.

b) Türkçesi olmayan ve ötedenberi yabancı sözcüklerle karşılaşan kavramlara Türkçe karşılıklar bulunmasına çalışılacaktır.

c) Gerekli göründükçe sözcüklerin kullanımı örneklerle gösterilecektir.

ç) Birden çok anlamı olan sözcüklerde bunlara sıra numarası konacaktır.

d) Deyimler, anımların verilmesinden sonra, alfabe sırasına göre alınacaktır.

e) Madde başı olan her sözcüğün yanına hangi söz bölüğünden olduğu yazılacaktır. Çeşitli görevlerde kullanılan sözcüklerin bu kullanılabilirliği belirtilecektir.

f) Sözcüklerin tanımlanmasında, açıklanmasında, imlaçında ve genel olarak teknik konularda Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlük'ü ile İmlâ Kılavuzu esas tutulacaktır.

Ortaokul Öğrenci Sözlüğü Yarışması
Üstüne Düşündüklerim

Ortaokul Öğrencileri seviyeyesinde bir sözlüğün yazılması için Türk Dil Kurumunun açtığı yarışnaya katılan tek eserin A harfini içine alan bölümdeki kelimeleri tek-tek okudum, dikkatle. Düşündüklerimi aşağıda sıralamadan önce bir noktayı belirtmek isterim. Beni, eserin, bu halıyla basılamayacağı sonucuna götüren nedenlerin dayandığı yönler için ayrı-ayrı tanık göstermeyi gereksiz buluyorum. Çünkü, hemen her kelimedede, bir yönden bir eksiklik karşımıza çıkmaktadır. Parmagınızı hangi kelimeye bassak orada ilişilecek ve düzeltilmesi gereklili bir gedik vardır. Bununla birlikte, pek göze batanlarından, yeri geldikçe tanıklar göstermeden geçmeyeceğim.

1.- Kelimelerin tanımları geliş-güzel, eksik, düzensiz ve özensizdir. Öyle görünüyor ki bu tanımlarda, daha önce el altında bulunan sözlüklerden hiç yararlanmadan, eseri hazırlayanlar, kelimelere kendi kafalarındaki karşılıkları vermekte acele etmigler ve bunda belli bir ilkeye bağlı kalmamışlardır. Bunun tanıklarını açık, adam, ağır, akıl, ana, anlasmak, ateş, atılmak, ayak, ayrılmak kelimeleriyle bu maddeler içinde yer almış olan başka sözlerde ve diyimlerde izlemekteyiz.

2.- Tanımlar, düşündüp tazinarak, dört yönünden enlemi kavramaksızın, ayaküstü denilebilecek kadar ivedi ile verilmiş gorünüyor. Bundan ötürü de birçok kelimelerde bu tanımlar eksik ve yetersizdir. Abone, açık, bono, açık eksiltme, açık kapı bırakmak, açık kredi, açık mektup, açma, ad, amina, ağaç, ağırlık, anize, ankan çıkmak, akordeon, alçalmak, alingan, alt ve başkalıları. Uşubun hafife alındığını da buna katmak yerinde olur. Anca kelimelerinin karşısında 'babamzin karda,ına söyle deriz' tanımını buluyoruz. Bunun benzerleri doludur.

Tanımların eksikliği, yetersizliği ve kimi kez de yanlışlığı ve gereksizliği yüzünden, kelimelere verilen karşılıklardan ve bunların misallerinden, ancak bu kelimeleri bilenler bir anlam çıkarabilirler. Alinyazısi, alimallah, altın devir, argo, ari, atlas, ayar, ayarsız, ayyuk ve başkalıları. Bunların arasında akide gibi yanlış, aynı, balık severde olduğu gibi tamına bir özellik katmayan ve anlama yardım etmeyen karşılıklara da sık-sık rastlamaktayız.

3.- Deyimler kimi kez bir mastar olarak, kimi kez cümlenin içinde

fiil şeklinde verilmektedir. Oysa aynı deyim, dilde, türlü fiil şekillerinde görülebilir. Bu düzensizlikler, sözlük için önceden belli bir yol tutulmadığının ve oturmas, dazenli bir ıslütan yoksun olduğumun açık belirtileridir.

4) Bir kelime veya deyim olarak değil de, bir benzetme veya teriz olarak kullanılan sözler de burada yer almıştır. Grapefruit için altın top; güzel bir çocuk yerine yine altın top kelimeierinin alınması böyledir.

5.- Gerek olmadığı halde bir kökten türemiş olan birçok kelimelere yer verilmiş ve maddeler boşa çoğaltılmıştır. Adalet, akıl kelimeleriyle benzerleri bu soydandır.

6.- Misaller gereksiz yere çoğaltılmıştır. Bunlar tanık istemeyecek kadar çoktur. Ama örnek olsun deye bir tane vereyim: Avrat.ı. kadın, karı: hasan dayının avradı.

7.- Bir masdarın aslı verildikten sonra, bunun, anlam değişikliği yalnızca, dilbilgisindeki kurallarla anlaşılabilecek olam, bukaca hiçbir özellik göstermeyen etken, edilgen, dönüglü ve başka şekilleri sıralanmaktadır. Bunu isimler için de söyleyebiliriz: Aşşam, aşşamları, aşşanlayın, aşşamistü ve benzerleri.

8.- Niç gerekmediği halde, birtakım kelimelerin, allâme, gibi, çocukların arasında birbirleri için şaka ve alay olarak kullanıldığı sözlüğe alındığı gibi aftos, aifte kelimelerini düşpedüz karşılıklarıyla sözlüğe almak gereksizdir. Bunlar, yalnız edebi aykırı oldukları sakıncasıyla değil; sözlükten dışında kalmış kelimelerin yanında, bunlara daha sonra sıra geleceği için alınmamalıdır. Aşçı iskambil, aznif ve benzerleri de böyledir.

9.- Verilen tanıklarla kelimenin asıl anlamının birbirini tutmadığını görüyoruz. Acelici, acil, acemi çaylak, açıköz kelimesinin 2. anlamının verilen misaller bu soydandır.

10.- Kimi kelimelerin karşılığını Türkçe vermek olabilirken bu yapılmamıştır. Netekim akıl kelimelerinin öteki karşılıklarının yanına us ve ayna kelimesi için gözgül kelimeleri konabildi ve bu, öğreniyi Türkçe kelimelerle tanıştırmak için yararlı olurdu.

11.- Kimi kez kelimenin mecazi anlamı verilmiş, fakat asıl anlam bırakılmıştır. Ayak magx sağında olduğu gibi.

12.- Pek seyrek te olsa, bir kelimeyi yabancı dilden bir kelime ile karışmak büsbütün yersiz düşmüştür. Ağır nazot karşılığı fuel gibi.

13.- Kimi kelimelerin söylenişi yanlış verilmiştir. Anelmande yerine anelimanda gibi.

14.- Sözlük ortaokul ders, özellikle okuma kitaplarında geçen bütün ke-

3)

limeleri içine almış görünmediği gibi, bu kitaplarda ya hiç geçmeyen, ya-
hut ta bindebir geçen kelimelere daha çok yer vermiş görüntüyorum. Bu bakım-
dan yararlı olmayı amaç edindiği ortaokul öğrencilerinin bundan yeteri
kadar asılanamayacaklardır.

Benim yalnız A harfinde, türlü bakımlardan gözüme batan kelimele-
lerin sayısı üç yüzden aşındır. Bunları hem bu raporu okuyacakları yor-
mak, hem de yukarıda verilen örnekler yeteri kadar fikir edinmeye sag-
layacağı için sıralamayı gereksiz buldum.

Sonuç: Yukarıda sıralanmış olun nedenlerden ötürü Türk Dil Kurumunun
ödel verip bu sözlüğü bastırmamasını uygun bulmuyorum.

3.Aralık.1964

Saygılarımla

Orhan Saik Gökyay

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 089-184/1

A

آبا

ل آبازدر

آباچه

ل آباذنر

آباذنر

ل آباذنر

آباذنر

آباذنر

آباذنر

آباذنر

آباذنر

آباذنر

آبا

آبا

آبا

آبا

آبا

آبا

فاس آغا سر آ - - ناند رم -

شاله نرم بین، هم آسید. باطن نارنده ریزیلر

ل آبازدر لابن آن آندره رکه ؟ ایزیله ایزیله بینا - زده دریز

باصڑنه رکه در.

اسه آفادا بینه توسلاتلله، هم آبازدر سیا صدر.

سرت، دایاننه و سیاه ایزه. زنگی

آکد تیره تادلاصه.

آبلو 2, 11 شال ایزمن.

ل آباذنر راهه آچلهه ایز

آباذنر تدربیت آکره بایزهه، بینه بین، بربهه لوقظه، آبهه بیلاره

طوده ادملاز. آن دیما صیغه دیا قدریه ادلر.

بوده عذنا بینه ادلر. قاتر دیکیکم پیا صه ادلر کے

آباذنر کینه ده دیزمه. صندا صاصیم دیانا رکه بیزیغونه بیزه

آباذنر شال ایزمن

صادر رکه تردد کراه بله بیره؟ صدر ادار بله

بی صدر باسته صنیعه ده.

آکه متنس دریخه مته. شال ایزمن.

متل کل تیوه.

شال طه غلوه، فلایا بینه فرند او طیمه همه دهم ره

اد ایزی بینه باشلاسه اردیهه صبه، بینه بینه محیم ادلاصه

شال ایزمن

شجاع

آپنیه

ل آپه

آچههاینچه کله

آپنیه کله

آپنیه حقهه

آپنیه

آپل

آپنیه بینه

آپنیه

آپل

آپل

آپل

آپل

آپل کننن

آپل کننن

شال

شال ایزمن

?

شال ایزمن

?

شال ایزمن

?

شال ایزمن

?

شال ایزمن

?

شال ایزمن

?

5)

آنت تدبیت آریه .

آپش ندیت ؟

ع جیت اولدرن بین ؟

آندردن توریف ؟

لازوس ؟ aktos

آپرس ندیت آندرن

آغ کی بیل ؟

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-134/4

آپل ۱۹۵۰. ۲

آپل ندیت آندرن

آپل میمه ؟

آندرن آندرن ؟

آپل توریف راچم یانکزیر دکل

آپل ندیت ندیت آندرن دکل

آپل ندیت ندیت آندرن ؟

آپل ندیت ندیت

آپل ندیت

آپل ندیت

آپل آپل (دنه آندرن)

آپل برکت ایلما تدبیت

آپل تادخس

آپل سندالله

آپل یاسی فرگورک

آپل یاهلا سنه ایلما

آپل توریف مدقق هنرایی سبل

آپل ندیت نه لوز

آپل ندیت روز

آپل ندیت

آپل ندیت

آپل ندیت

آپل ندیت

٦)

تذیف

۱ فردا

بیده از تذیف

ا خدرا

تذیف

ا ق سیط

سخل

ا خدا

آگه

عنه از

آزاده

آزاده

شل

ا نه

تذیف

آنده بده

ستاره لام

آنده هر

آنه عیه

تذیف آید

آ خیز آنده

سره ای خیه از تذیف و درد

آ قمه

سیه ای کله

عفر (۳) درسته اید راه کوت

عفر ملاسه

عفر کهر دکو

عفر یا سه رکد با شه نکل می شود آب و زمین

عفر یا پنه ردمدیه یا پنه ۳

عفل سه رکد با شه

عفل ناخود ره ای تذیف

عفل خایت ج بیرونیه ای ده ای تذیف داده

عفل یا اگه یا تذیف اوره

عفل خایه اید حم سیه رکید ۳۰

عفل نشیه ۲۵ ناخود

عفل نه تذیف

آئنه تذیف آید

آ قمه تذیف آید

آ قمه سیه ای بی بیه

عقیه سیه شکله ۳

آندیه تذیف

آندیه اوس تذیف ۳

اویه نه درن

اویه لانه لانه

7)

عَلَيْكَ دُهْ دِرِيْ دِيْنَتَار akse يَرْجُو

اَكْسَ دِهْ دِرِيْ دِيْنَتَار aks

عَكْسَ دِهْ دِرِيْ دِيْنَتَار

d 15 cm

آفَّاتم تَدِيد

آفَّاتسَه سَال تَدِيدَه اَرْجِيْه

آفَّاتَه نَزَارَه

آفَّاتوْيِه تَدِيدَه تَنَاهُر اَفَّادَه

آفَّادَه تَدِيدَه بَا

آفَّادِيْه تَدِيدَه

آفَّادِصَه تَدِيدَه

آفَّادِكَه تَدِيدَه كَيْه

آفَّادِه سَال تَدِيدَه سَهْ

آفَّادِه (alone) تَدِيدَه يَاصَه

آفَّادِه سَهْ تَدِيدَه

آفَّادِه مَدِيدَه كَيْه

آفَّادِه يَهْ كَيْه بِهِ كَيْه اَذْهَانَه

آفَّادِه تَدِيدَه

آفَّادِه تَدِيدَه

آفَّادِصَه تَدِيدَه

آفَّادِكَه تَدِيدَه

علم تَدِيدَه دَهْ جَهْ

علم تَدِيدَه يَرْجُه

X

آفَّادِه لَفَّيْه دَهْ 2 يَهْ تَار

آفَّادِيْه كَيْه

آفَّادِيْه يَهْ كَيْه دَهْ

آفَّادِه تَدِيدَه

آفَّادِه تَدِيدَه

8)

آں یہ یا نہیں تھیں

علم آنہ صرف P

آلات سبزی

کام سے کوئی حذیہ نہ کہا جائے
وہ اس سینہ میں، کریم، گھونٹنے نہیں
کہا جائے آوارا کی سیلائی، قہارہ سے
آوارا کی سیلائی، ترددیں سے بہ
سوزنے پر

+ آں بستر کرنے کا سکون اُنہے، خداوند

ایک ریڑی سے اور اکثر زیر (چڑی سے)

+ آں آں

+ آت کام سے رامہ صیغہ ملتے، منہ
وہ سکھتا ہے اول دین میں آج رہ کھلاج کر دیا رہے
آنکھ نے ملے دنداب

آں تباہی آئی

آں تھے بھائیا { تھیں

آں تھے رہ

آں تھے صدر

50 Grapefruit آں تھے طبی +

بہ بہ اس اور کرو، بہ بہ

”جنہیں، کھٹے ماں تھا!

+ آں تھے طبی (بہ بہ وہ یہ رہی بہ بہ)

چیزیں میں

آنکھ بھائیا تھیں اکرے

آنکھ نے سارے نہیں

آں تھے رہ

آت تھے اولہے نہیں

آس بے بے بے نہیں

عجمی تھیں لواباںی

عمر تھیں

+ عالم ہانہ، اور عالم ہانہ

عمر تھیں

g)

نہیں

آئندہ اور

منہ بھکر

آئینا

or General

امیرال

Q

لے میانے

اُس سیر لے آ کرای رکھو۔

آ سہتر

اُن خیزیوں نہ مار دے!

آن

+ آنا و مادھر نہیں

Q

آ ناشر

آ نسا

اُکھڑا

آ بی

آ نکم

Amnus

بندید جمع خواہ اتھر

Amole +

Q نکلاہ تردنے والے

ant

+ اکھڑے دلھنے لے رہے ہیں

آ کھلے اُکھڑے اُکھڑے

آ کھلے 2

آ سہ راص میراث سائیں نہیں

آ سیکھیوں نہیں

Q عتاب نہ

Antilop

آ پیٹھے سے تائپ بھائیوں جو جھوٹے

آ بیوال اُکھڑا

آ سے کھٹے، کاٹھ بھر دے کیا بڑھ کر اکھڑا

فقط ہے سے بچتا ہوں (م سیدھا)

آ سے بھر لے کیا ہے ہم یہ

آ رائے گرت (کوئی بھی جسم)

آ سہ ؟ (کھلے سردار ہے قدرہ عجیب)

آ کھڑا آ جھ جھست ایسے کی

(دیکھ)

آ رنجی : حصہ آ تھے

آ رنج : نہیں بھکر

آت تدین سیکاند

آن خیرخواه کی ۹

آن خوشخواه، ایت بیوی گردش کیمیر ۹ آندر اور ۹

Atase

آنتر بیدت تدین!

+ آتر دلاخت سن ۳

آنتر کس اوسن اوسن ۹ بیو علی کیمیر ۹

آنتر کس اوسن اوسن ۹ بیو علی کیمیر ۹

+ آتلہ سن ۳

آتم آبیه ب آنکله بارون

آست سلاخ آنه (۹)

آستخمه آنکھ سن ۹

آتلام

آندرس (صینایی) نہیں

آندر نا- یہ نزف

آندر مدنہ آبیه

آندرس ندینا زرده د سلیمان ترکیم

آندر صد ای ایلزیر ۹

آراس سا، آپنے

آن رای زد مدرست مکانه گرگ

آدری بیلاسہ آلہس ۹

آدریلیا بیانکہ سریدنہ آنکھ رر ۹

آدرنہ

آر تدین لازم، ۹ بی بیسا اول - ۹

سین اون آکیب، بی فارم نیہ

آیاد بائی ساو، جی ۹ +

آیاد بیکر آیاد بائی ساو، جی ۹ +

آیاد وہ بیشیدہ

آیانہ می سند رکرم

آیانہ بیویسہ

آیانہ بکر عورت بیٹھ - بیوی کی کہ، الہ

آیانہ مفعانہ

10)

Boys' and Girls' Scout

تعریف از

آردن را ت

وَيْلٌ لِّكُلِّ أَنْتَ

۱۰۷ نظریه ایز

آئندہ سال بھی آئے ۔ بسی دنکوں پر چین نے اولادیں

آرٹس آئی، حرمہ ملائیں نے پیش کر

آمیخته از زدن نزدیک قند آن

| *in* *in*

j. 2000 - 5-6

(Ayyāqib) وَلِلْمُؤْمِنِينَ

جیسا، میتوں جو آپ سے نہیں

بـ ۱۰۰ دلاری تریم فریون کیمرو نیم اکثر

Zornik

۱۷۰

۱۰۷

Provost 125

فرصل ندين چورز آمکانه

آئین ۱۰ - پر مکانیز اگرچه ارتقاء

او ملک

in the

مکانیزم ایجاد آن

آندریه ای

آراغان

astronaut

ات فیل زمی

آنچه سنبل زرمن

آس

آسیه زان

P. v. williams

٦٣٢

? sal, sis

مـقـدـسـة

11)

آیا فریض

۷۰

- ۲ -

جُنُوْ جَهْرَهْ سِيْدِيْ دَرْدَمْ بَلْالَهْ

اُخْرَىٰ يَعْلَمُ اللَّهُ أَكْمَلُ الْجِبْرِيلُ

سازنندگانی

٤- خبار لامسته اول مهر (از ۱۳۹۰)

میں اُمّہ

بـ - بـ بـ مـهـ مـلـهـ - سـاعـهـ

آداب و آداب اسلامی را بیان کرد آنها
آداب و آداب اسلامی را بیان کرد آنها

آئینہ اک

二

۱۰۵ آری داریش را مینهاد و مکانی را میگردید

3. 1

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 05g-186/4

آئندہ پر نین طس

~ ~ ~

میں

آپہل = آر او نڈل

$\sim \frac{1}{\sqrt{s}} \tilde{f} +$

غیثہ نہ کر دیں گے +

آئ راص حہیں

عذاب

d 2 en lek

خوازند

of 2 mi. f

二三

300